

M.A. (2022) (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-III Examination: Oct/Nov.-2023
History (Optional) Paper-XI
HISO25: Forts of Maharashtra

Day and Date: Tuesday, 12/12/2023
Time: 11.00 AM To 1.00 PM

Total Marks: 60

Instructions:

1. All Questions are Compulsory.
2. All Questions carry equal marks.
3. Figures to the right indicate full marks

Q.1. Choose the Correct alternatives from the following.

15

- 1 The region of ..... is called as region of fort.
a. Karnataka b. Gujarat c. Madhyapradesh d. Maharashtra
- 2 ..... wrote the book 'RajyavyavaharKosh'.
A) Raghunathpant Hanamante B) Kautilya C) Ramchandrapant Amatya D) Chhatrapati Rajaram
- 3 There were----Sarsubhas in the state of Chhatrapati Shivaji Maharaj
A) 1 B) 2 C) 3 D) 4
- 4 ..... said that 'the spy system in the state is the backbone of governance'.
a) Dr. Balkrishna b) Go. ni. Dandekar c) Ramachandrapant Amatya d) Kautilya
- 5 Those who owned land in the village were called ..... a) Bidwai b) Mirasdar c) Kotwal d) Upare
- 6 Chhatrapati Sambhaji Maharaj was born on ----- fort.
a) Shivneri b) Purandar c) Raigad d) Rajgad
- 7 The treaty of Purandar was signed between Chhatrapati Shivaji Maharaj and.....
a) Mirza Raje Jaisingh b) Dilerkhan c) Shah Jahan d) Yashwantrao
- 8 The twin fort of Purandar is .....
- 9 Chhatrapati Shivaji Maharaj had brought his capital from Rajgad to Raigad in the year of.....
a) 1680 b) 1670 c) 1665 d) 1656
- 10 Naladurg fort is located in the ..... district.
a) Solapur b) Satara c) Parbhani d) Osmanabad
- 11 Tourism become as..... in the modern era.
a. Industry b. Trade c. Commotions d. None of these
- 12 'Discovery of India ' wrote .....
- 13 In modern times ..... is gaining momentum.
a) Tourism b) Pilgrimage c) Movies d) War

14 The cave of ..... is a picturesque triveni confluence of all three religions namely Buddhism, Jainism and Hinduism.

a) Agashiva b) Shirval c) Verul d) Ajantha

15 To measure the volume of rocksalt, ... is used a) Diesel b) Carbonic c) Ammonia d) Silver nitrate

Q.2. Write short Notes (Three out of Four) .

15

1 Bargir- Shiledar

2 Balutedra- Alutedar

3 Murarbaji

4 Fort Conservation committee

Q.3. Write short Answers (Three out of Four) .

15

1 Explain the importance of forts as administrative centre.

2 Give information of about Naladurg fort.

3 Explain the Nature of tourism.

4 Give information on waterproofing method.

Q.4.. Answer the following question on broad. (One out of two).

15

1 Explain the nature of the agricultural system as a center of forts.

2 Give information about Purandar Fort.

मराठी रूपांतर

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

1 .....प्रदेशाला किल्ल्यांचा प्रदेश म्हणतात

अ) कर्नाटक ब) गुजरात क) मध्यप्रदेश ड) महाराष्ट्र

2 ..... यांनी 'राज्यव्यवहार कोश' हा ग्रंथ लिहिला.

अ) रघुनाथपंत हणमंते ब) कौटिल्य क) रामचंद्रपंत अमात्य ड) छत्रपती राजाराम

3 छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या स्वराज्यात .....सरसुभे होते.

अ) १ ब) २ क) ३ ड) ४

4 .....यांनी 'राज्यातील हेरव्यवस्था ही राज्यकारभाराचा कणाच होय'. असे म्हटले आहे.

अ) डॉ. बाळकृष्ण ब) गो.नी. दांडेकर क) रामचंद्रपंत अमात्य ड) कौटिल्य

5 खेड्या मध्ये ज्यांच्या मालकीची जमीन आसे त्यांना ..... असे म्हटले जाई.

अ) बिडवाई ब) मिरासदार क) मुकादम ड) उपरे

6 .....या किल्ल्यावर छत्रपती संभाजी महाराजांचा जन्म झाला.

अ) शिवनेरी ब) पुरंदर क) रायगड ड) राजगड

7 पुरंदरचा तह छ.शिवाजी महाराज व .....यांच्यात झाला.

अ) मिर्झा राजे जयसिंग ब) दिलेरखान क) शहाजहान ड) यशवंतराव

- 8 पुरंदरचा जोडकिल्ला .....हा आहे.
अ) प्रतापगड ब) तोरणा क) शिवनेरी ड) वज्रगड
- 9 छत्रपती शिवाजी महाराजांनी राजगडावरून आपली राजधानी रायगडावर .....साली आणली होती.
अ) १६८० ब) १६७० क) १६६५ ड) १६५६
- 10 नळदुर्ग हा किल्ला ..... या जिल्ह्यामध्ये आहे.
अ) सोलापूर ब) सातारा क) परभणी ड) उस्मानाबाद
- 11 पर्यटन हा आधुनिक काळात ... बनला आहे.
अ) उद्योग ब) व्यापार क) संवाद ड) यापैकी नाही.
- 12 डिस्कव्हरी ऑफ इंडिया हा ग्रंथ -----यांनी लिहिला
अ) महात्मा गांधी ब) महात्मा फुले क) पंडित नेहरू ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
- 13 आधुनिक काळामध्ये ..... ला गती मिळत आहे.
अ) पर्यटन ब) तीर्थाटन क) चित्रपट ड) युद्ध
- 14 .....ची लेणी म्हणजे बौद्ध, जैन आणि हिंदू अशा तिन्ही धर्मांचा मनोरम त्रिवेणी संगम आहे.
अ) आगाशिव ब) शिरवळ क) वेरूळ ड) अजंठा
- 15 दगडातील क्षारांचे प्रमाण मोजण्यासाठी ..... चा वापर करतात.
अ) डिझेल ब) कार्बनिक क) अमोनिया ड) सिल्वर नाइट्रेट

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 बारगीर- शिलेदार
- 2 बलुतेदार-अलुतेदार
- 3 मुरारबाजी
- 4 गड संवर्धन समिती

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 प्रशासकीय केंद्र म्हणून किल्ल्याचे महत्व स्पष्ट करा.
- 2 नळदुर्ग किल्ल्याची माहिती द्या.
- 3 पर्यटनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- 4 जलरोधक पद्धतीची माहिती द्या.

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 किल्ल्यांचे केंद्र म्हणून शेती व्यवस्थेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- 2 पुरंदर किल्ल्याची माहिती द्या.

*****

Model Answer Paper

M.A. (2022) (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-III Examination: Oct/Nov.-2023

History (Optional) Paper-XI

HISO25: Forts of Maharashtra

Day and Date: Tuesday, 12/12/2023

Total Marks: 60

Time: 11.00 AM To 1.00 PM

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 .....प्रदेशाला किल्ल्यांचा प्रदेश म्हणतात
अ) कर्नाटक ब) गुजरात क) मध्यप्रदेश ड) महाराष्ट्र
Option 4
- 2 ..... यांनी 'राज्यव्यवहार कोश' हा ग्रंथ लिहिला.
अ) रघुनाथपंत हणमंते ब) कौटिल्य क) रामचंद्रपंत अमात्य ड) छत्रपती राजाराम
Option 1
- 3 छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या स्वराज्यात .....सरसुभे होते.
अ) १ ब) २ क) ३ ड) ४
Option 4
- 4 .....यांनी 'राज्यातील हेरव्यवस्था ही राज्यकारभाराचा कणाच होय'. असे म्हटले आहे.
अ) डॉ. बाळकृष्ण ब) गो.नी. दांडेकर क) रामचंद्रपंत अमात्य ड) कौटिल्य
Option 1
- 5 खेड्या मध्ये ज्यांच्या मालकीची जमीन आसे त्यांना ..... असे म्हटले जाई.
अ) बिडवाई ब) मिरासदार क) मुकादम ड) उपरे
Option 2
- 6 .....या किल्ल्यावर छत्रपती संभाजी महाराजांचा जन्म झाला.
अ) शिवनेरी ब) पुरंदर क) रायगड ड) राजगड
Option 2
- 7 पुरंदरचा तह छ.शिवाजी महाराज व .....यांच्यात झाला.
अ) मिर्झा राजे जयसिंग ब) दिलेरखान क) शहाजहान ड) यशवंतराव
Option 1
- 8 पुरंदरचा जोडकिल्ला .....हा आहे.
अ) प्रतापगड ब) तोरणा क) शिवनेरी ड) वज्रगड
Option 4
- 9 छत्रपती शिवाजी महाराजांनी राजगडावरून आपली राजधानी रायगडावर .....साली आणली होती.
अ) १६८० ब) १६७० क) १६६५ ड) १६५६
Option 2
- 10 नळदुर्ग हा किल्ला ..... या जिल्ह्यामध्ये आहे.
अ) सोलापूर ब) सातारा क) परभणी ड) उस्मानाबाद
Option 4
- 11 पर्यटन हा आधुनिक काळात ...बनला आहे.
अ) उद्योग ब) व्यापार क) संवाद ड) यापैकी नाही.
Option 1
- 12 डिस्कव्हरी ऑफ इंडिया हा ग्रंथ -----यांनी लिहिला
अ)महात्मा गांधी ब)महात्मा फुले क)पंडित नेहरू ड)डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर
Option 3
- 13 आधुनिक काळामध्ये ..... ला गती मिळत आहे.
अ) पर्यटन ब) तीर्थाटन क) चित्रपट ड) युद्ध
Option 1
- 14 .....ची लेणी म्हणजे बौद्ध, जैन आणि हिंदू अशा तिन्ही धर्मांचा मनोरम त्रिवेणी संगम आहे.
अ) आगाशिव ब) शिरवळ क) वेरूळ ड) अजंठा
Option 3

15 दगडातील क्षारांचे प्रमाण मोजण्यासाठी ..... चा वापर करतात.

अ) डिझेल ब) कार्बनिक क) अमोनिया ड) सिल्वर नाइट्रेट

Option 4

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

1 बारगीर- शिलेदार

Ans:

2 बलुतेदार-अलुतेदार

Ans:

3 मुरारबाजी

Ans:

4 गड संवर्धन समिती

Ans:

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 प्रशासकीय केंद्र म्हणून किल्ल्याचे महत्व स्पष्ट करा.

Ans:

2 नळदुर्ग किल्ल्याची माहिती द्या.

Ans:

3 पर्यटनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Ans:

4 जलरोधक पद्धतीची माहिती द्या.

Ans:

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 किल्ल्यांचे केंद्र म्हणून शेती व्यवस्थेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Ans:

2 पुरंदर किल्ल्याची माहिती द्या.

Ans:

*****